

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 64/08-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. apríla 2008 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť R. Š., L., zastúpeného advokátom JUDr. J. S., Ž., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 314/2005 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo R. Š. na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 314/2005 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresný súd Žilina je povinný uhradiť R. Š. trovy právneho zastúpenia v sume 6 734 Sk (slovom šesťtisíc sedemsto tridsať štyri slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. J. S., Ž. (...), do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Vo zvyšnej časti sťažnosti R. Š. nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 64/08-7 zo 4. marca 2008 prijal na ďalšie konanie sťažnosť R. Š. (ďalej len „sťažovateľ“) pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 314/2005.

Zo sťažnosti vyplýva, že:

„Sťažovateľ podal dňa 19. 12. 2005 návrh na rozvod manželstva. Okresný súd na základe uznesenia č. k. 8 C 314/2005 z 15. 12. 2006, t. j. po roku od podania návrhu, vyzval sťažovateľa na odstránenie väd konania. Sťažovateľ cestou zvoleného právneho zástupcu odstránil vady podania a čakal na vytýčenie pojednávania. Listom zo dňa 10. 05. 2007 sťažovateľ žiadal, aby súd vo veci konal a vytýčil termín pojednávania, pričom poukázal, že od podania žaloby uplynulo takmer 1 a pol roka. Napriek žiadosti sťažovateľa okresný súd doposiaľ nevytýčil termín pojednávania, hoci od podania návrhu uplynuli dva roky a dva mesiace.

Sťažovateľ má za to, že okresný súd vo veci vôbec nekoná.

Vzhľadom na tieto skutočnosti je sťažovateľ po vyše dvoch rokoch nekonania bez akéhokoľvek výsledku, má za to, že vznikajú prieťahy v konaní, dĺžka konania je neprimerane dlhá a nie je predpoklad jej právoplatného skončenia v najbližšej dobe, boli porušené jeho základné práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, čl. 6 ods. 1 Dohovoru ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 36 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, v konaní Okresného súdu v Žiline č. k. 8 C 314/2005. “

Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 314/2005 porušil jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal mu vo veci konať bez zbytočných prieťahov a zaplatiť mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti listom sp. zn. 1 SprS/111/08 z 1. apríla 2008 vyjadril podpredseda okresného súdu, pričom uviedol:

„(...) Po oboznámení sa so spisovým materiálom, uskutočnenými úkonmi a vyjadrením konajúceho sudcu som toho názoru, že sťažnosť sťažovateľa nie je dôvodná. Podľa tvrdenia sťažovateľa sa vo veci nekonalo. Z prehľadu úkonov je však zrejmé, že súd po podaní návrhu uskutočňoval úkony smerujúce k príprave pojednávania. Na odstránenie väd podania bol sťažovateľ vyzývaný aj uznesením zo dňa 6. 2. 2006 a nie až uznesením z 15. 12. 2006 ako uvádza v podanej sťažnosti. Uznesením zo dňa 15. 12. 2006 bol sťažovateľ vyzývaný na úpravu návrhu opätovne, nakoľko predchádzajúce doplnenie návrhu nebolo postačujúce. Keďže predmetom konania bolo aj prejednanie práv a povinností účastníkov k neplnoletému dieťaťu, musel súd v zmysle zákona získať podklady aj bez návrhu účastníkov. Zdržanie pri vybavovaní veci bolo spôsobené aj tým, že v pôvodnom návrhu na začatie konania neboli uvedení zamestnávateľia, resp. zdroj príjmov oboch účastníkov. Okrem toho pomery na strane odporkyne podliehali častým zmenám. Preto súd mohol vo veci vytýčiť termín pojednávania až potom, ako boli získané všetky podklady potrebné pre rozhodnutie vo veci. Bolo nevyhnutné vykonať šetrenie ohľadom zdroja

príjmov odporkyne, čo sťažovateľ nijakým spôsobom neulahčil. Z prehľadu úkonov je zrejmé, že ešte koncom roku 2007 súd zisťoval platiteľa odvodov odporkyne. Po zabezpečení všetkých potrebných podkladov bol spis dňa 30. 1. 2008 predložený zákonnému sudcovi, ktorý vytýčil termín pojednávania na deň 20. 2. 2008. Na tomto pojednávaní sa vo veci rozhodlo rozsudkom, ktorý dňa 29. 2. 2008 nadobudol právoplatnosť a vykonateľnosť.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti považujem sťažnosť sťažovateľa za nedôvodnú.“

K vyjadreniu bola pripojená chronológia úkonov vykonaných vo veci vedenej pod sp. zn. 8 C 314/2005, z ktorej vyplýva, že:

- „19. 12. 2005 - vec napadla na OS Žilina, zapísaná do reg. C ako 8 C 314/2005*
- 14. 9. 2006 - výzva na doplnenie návrhu navrhovateľovi, zisťovanie zamestnávateľov účastníkov, ustanovenie kolízneho opatrovníka*
- 14. 11. 2006 - zisťovanie zárobkových pomerov odporcu cez jeho zamestnávateľa*
- 15. 12. 2006 - výzva na odstránenie väd podania (§ 43 ods. 1 OSP)*
- 19. 4. 2007 - opätovná výzva na zamestnávateľa odporcu*
- 14. 6. 2007 - výzva navrhovateľovi na oznámenie zamestnávateľa odporkyne*
- 8. 8. 2007 - výzva na UPSVaR Ž. ohľadne poberania dávok odporkyňou*
- 19. 9. 2007 - opätovné zisťovanie zamestnávateľa odporkyne dopytom na odporkyňu*
- 25. 10. 2007 - zisťovanie, či odporkyňa poberá rodičovský príspevok*
- 4. 12. 2007 - zisťovanie platiteľov odvodov do nem. a dôchod. poistenia odporkyne*
- 20. 2. 2008 - pojednávanie - rozsudok 26. 2. 2008 - rozsudok expedovaný 29. 2. 2008 - rozsudok právoplatný.“*

Rovnaké skutočnosti, ako uviedol okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti, zistil aj ústavný súd z obsahu vyžiadaného súdneho spisu. Navyše zistil, že 25. septembra 2006 okresný súd požiadal Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Ž. o zistenie pomerov v rodine. Dňa 19. marca 2007 okresný súd požiadal Daňový úrad Ž. II o zistenie príjmu sťažovateľa.

Podpredseda okresného súdu vo vyjadrení z 1. apríla 2008 a právny zástupca sťažovateľa v sťažnosti zo 4. februára 2008 uviedli, že netrávajú na ústnom pojednávaní vo veci.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 38 ods. 2 listiny každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 253/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni uvedený stav právnej neistoty.

Ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“.

Pri posudzovaní otázky, či v konaní okresného súdu došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa.

Pri vyhodnotení doterajšieho konania vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 8 C 314/2005 podľa troch označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Predmetom konania vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 8 C 314/2005 je rozvod manželstva, zverenie maloletých detí do výchovy a určenie výživného na maloleté deti, ktoré tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, podklad na rozhodnutie tvorí súdnou praxou ustálená a používaná právna úprava. Výklad a používanie tejto právnej úpravy sú stabilizované a na tieto veci sa vzťahuje dostatok judikatúry všeobecných súdov. Okresný súd vo svojom vyjadrení ani nepoukázal na zložitosť danej veci.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil takú závažnú skutočnosť, ktorá by mohla byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, bol postup okresného súdu.

Z rozboru veci vyplýva, že súdne konanie začalo 19. decembra 2005 podaním návrhu na rozvod. Dňa 25. septembra 2006 okresný súd vydal uznesenie o ustanovení opatrovníka maloletým deťom. Dňa 20. februára 2008 sa na okresnom súde konalo pojednávanie, na ktorom bol vyhlásený rozsudok. Rozsudok nadobudol právoplatnosť 29. februára 2008.

Ústavný súd zo spisu okresného súdu sp. zn. 8 C 314/2005 zistil, že konaním okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantovaného čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prerokovanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože, ako vyplýva z prehľadu úkonov, tieto boli okresným súdom vykonávané neúčelne. Okresný súd nerobil úkony smerujúce k meritórnemu skončeniu veci. Vo veci sa zdĺhavo a neefektívne vykonávali úkony potrebné na zistenie zamestnávateľov účastníkov konania a zdroja ich príjmov. Okresný súd o rozvode, o zverení maloletých detí do výchovy a o určení výživného rozhodoval 2 roky a 2 mesiace. Túto lehotu považuje ústavný súd za neprimeranú povahe a skutkovej a právnej zložitosti prerokovávanej právnej veci.

Na základe týchto skutočností ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 314/2005 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 314/2005 porušil jeho označené práva a aby mu prikázal vo veci konať bez zbytočných prieťahov.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti a ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Ústavný súd konštatuje, že vec sa stala právoplatnou pred jeho rozhodnutím; bolo preto bez ďalšieho významu ukladať okresnému súdu, aby pokračoval v konaní bez prieťahov. V tejto časti sťažnosti nevyhovel (bod 3 výroku nálezu).

Sťažovateľ žiadal, aby mu okresný súd uhradil primerané finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk.

Ústavný súd vyslovil porušenie označených práv sťažovateľa, a tým v okolnostiach prípadu najmä vzhľadom na dĺžku celého konania a právoplatnosť rozhodnutia vo veci samej považuje nápravu za dovŕšenú. V tejto časti sťažnosti nevyhovel (bod 3 výroku nálezu).

Sťažovateľ žiadal priznať trovy právneho zastúpenia v sume 6 692 Sk (za dva úkony právnej služby a dve paušálne náhrady).

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách konania vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľ bol v konaní pred ústavným súdom čiastočne úspešný.

Podľa § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina výpočtového základu vo veciach zastupovania pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je možné oceniť peniazmi.

Predmet konania – ochrana základných ľudských práv a slobôd – je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch a je nezameniteľný s primeraným finančným zadosťučinením.

Podľa § 1 ods. 3 citovanej vyhlášky výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2007 predstavovala 19 056 Sk.

Podľa takto určených kritérií ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia za dva uplatnené úkony právnej služby vykonané v roku 2008. Ústavný súd priznal právnemu zástupcovi sťažovateľa podľa § 16 ods. 3 citovanej vyhlášky popri nároku na odmenu aj nárok na náhradu hotových výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu za každý úkon právnej služby, čo predstavuje sumu 382 Sk (2 x 191 Sk). Na základe uvedeného a v súlade s ustanovením § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd uložil najvyššiemu súdu zaplatiť trovy konania sťažovateľa na účet jeho právneho zástupcu v sume 6 734 Sk (bod 2 výroku nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. apríla 2008